

LBRIS

We know
books

DRAGOȘ V. ILIESCU

**ÎNVĂȚAREA AUTONOMĂ
ÎN ERA GÂNDIRII ASISTATE**

CUPRINS

Prefață	1
Partea I - Ce înseamnă să înveți?	13
Capitolul 1: Obstacolele din calea învățării.....	15
1.1. <i>Tipuri de obstacole</i>	15
1.2. <i>Obstacole externe</i>	17
1.3. <i>Obstacole interne</i>	22
Capitolul 2: Demistificarea învățării	37
2.1. <i>Definiții ale învățării</i>	37
2.2. <i>Paradigme și teorii ale învățării</i>	42
Capitolul 3: Dimensiunile învățării.....	67
3.1. <i>Prezentul și viitorul abilității de a învăța</i>	67
3.2. <i>Modelul lui Knud Illeris</i>	76
Partea a II-a - Dimensiunea stimulării	81
Capitolul 4: De ce (să) învățăm?	83
Capitolul 5: Emoția.....	87
Capitolul 6: Atenția	95
Capitolul 7: Motivația	101
Capitolul 8: Voința	119
Partea a III-a - Dimensiunea conținutului.....	125
Capitolul 9: Ce învățăm?	127
Capitolul 10: Cunoștințele	135
Capitolul 11: Abilitățile	145

Capitolul 12: Competențele	159
Capitolul 13: De la memorare la aplicare.....	165
13.1. Consolidarea, rechemarea și transferul informației.....	170
13.2. Tipuri de memorie	173
Partea a IV-a - Dimensiunea interacțiunii	177
Capitolul 14: Cum învățăm?	179
Capitolul 15: Designul instrucțional.....	183
Capitolul 16: Tehnici de învățare	197
16.1. Tehnici care promovează gândirea	202
16.2. Tehnici de repetare	216
16.3. Tehnici de organizare.....	220
16.4. Tehnici de rechemare	227
16.5. Concluzii cu privire la tehnicile de învățare.....	235
Capitolul 17: Timpul pentru învățare.....	237
Concluzie	243
Bibliografie	245
Despre autor	261

PREFAȚĂ

Într-o zi foarte, foarte călduroasă de martie a anului 2075, te trezește mângâierea robotului umanoid HugBot 5000. Acesta te anunță, prin vocea actorului tău preferat, că micul dejun este pregătit. Clipești de cinci ori pentru a activa implantul neuronal AmoralLink 5, care îți imprimă în cortexul prefrontal informații cu privire la vreme, trafic și evenimentele pe care le ai planificate în cursul zilei respective. După ce mănânci, îți pui ochelarii de realitate augmentată. Privind către chiuveta din bucătărie, un comunicat oficial din partea primăriei te informează că apa caldă va rămâne oprită pentru încă două săptămâni. Oftezi. HugBot 5000 se apropie și îți pune o mână pe umăr, în semn de încurajare. După ce te speli rapid cu apă rece, te îmbraci și te pregătești să pleci către locul de muncă. Înainte de a ieși pe ușă, iei cardul de acces în birou, pe care scrie, sub versiunea holografică a fotografiei tale, ocupația: curator de amintiri virtuale.

Cu excepția absenței apei calde, nu mă aștept ca vreuna dintre predicțiile de mai sus să se adevărească. Sunt însă convins că, indiferent dacă ne va întâmpina o astfel de variantă a viitorului sau una în care ne vom ocupa

PARTEA I
CE ÎNSEAMNĂ SĂ ÎNVEȚI?

CAPITOLUL 1

**OBSTACOLELE DIN
CALEA ÎNVĂȚĂRII****1.1. TIPURI DE OBSTACOLE**

În ultimii 30 de ani, meseria de programator și cele conexe au fost foarte bine plătite. Beneficiile financiare au determinat un număr semnificativ de persoane să ia în considerare schimbarea parcursului profesional către acest domeniu.

Internetul abundă de informații utile celor decizi să facă acest pas în carieră, de la cursuri detaliate oferite gratuit, până la aplicații interactive bazate pe principiile învățării experiențiale, precum Mimo sau Codequest. Este mai ușor ca oricând să accesăm informațiile necesare pentru dezvoltarea abilităților de programare. Cu toate acestea, un procent foarte mic dintre cei care se înscriu în cursuri online gratuite pe această temă ajung să le finalizeze. Spre exemplu, un studiu recent (Çelik & Çağiltay, 2024, p. 450) dezvăluie că doar 20% dintre cei înscriși într-un curs online de programare în limbajul Python 1-au

finalizat, lăsându-ne să ne întrebăm ce i-a descumpănit pe ceilalți 80%.

Un obiectiv clar și o motivație puternică nu sunt întotdeauna condiții suficiente pentru a asigura succesul în învățare. Spațiul dintre ce dorim să învățăm și acțiunile pe care le întreprindem pentru a ne îndeplini dorințele este ocupat de o serie de obstacole, pe care le vom aborda în acest capitol.

Poate părea neobișnuit să începem incursiunea în tainele însușirii informațiilor cu ceea ce împiedică să învățăm, dar există un motiv întemeiat. De multe ori, tentativele de a învăța ceva nou se împotmolesc din primele încercări, după cum ne sugerează procentul mare de persoane care au renunțat la inițiativa de a învăța un limbaj de programare. Înțelegerea factorilor care determină eșecul prematur al unei inițiative de acest tip ne va ajuta să înțelegem ce informații sunt relevante pentru a ne atinge propriile scopuri.

La modul general, obstacolele pot fi clasificate drept externe și interne. Din punct de vedere extern, ne confruntăm cu factori situaționali aflați dincolo de controlul nostru. Un articol pe această temă care vizează populația din România menționează o serie de elemente care stau în calea învățării pe tot parcursul vieții. Între acestea, sunt dominante lipsa de implicare a indivizilor atunci când nu dispun de condiții materiale suficiente și lipsa abilităților de comunicare în limbi străine (Herman, 2016, p. 19).

1.2. OBSTACOLE EXTERNE

Obstacolele externe reprezintă constrângeri de natură fiziologică (precum vederea sau auzul deficitar), lipsă de acces la informație sau de disponibilitate din punct de vedere al timpului, atunci când trebuie să jonglam un program de munca extins cu grija față de copii sau alți membrii ai familiei. Ține de fiecare individ cum alege să își prioritizeze acțiunile. Nu există bariere externe absolute, dar cu siguranță acestea ne pot îngreuna eforturile atunci când vrem să învățăm ceva nou.

Cineva care își propune astăzi dezvoltarea abilităților necesare pentru a practica o meserie nouă are acces la o gamă largă de resurse, unele chiar gratuite sau disponibile la costuri accesibile. Accesul la informație nu mai este o bariera în calea învățării, cel puțin nu în același sens în care era în urma cu un secol sau două. În trecut, erau privilegiați cei care aveau acces la cărți sau la persoane erudite dispuse să își împărtășească cunoștințele. Astăzi, am putea spune că nu lipsa, ci excesul de surse informaționale constituie o provocare. Atunci când suntem copleșiți de prea multe opțiuni, apar deciziile proaste, stresul și anxietatea (Schwartz, 2005, p. 3).

Să ne întoarcem la exemplul limbajului de programare Python, pe care l-am putea învăța fie printr-o aplicație interactivă, fie alegând dintre zeci de cursuri online, videoclipuri gratuite, seminare cu plată sau citind mai multe cărți. Simpla decizie de a alege cea mai bună cale pentru a ne dezvolta aceste abilități duce la un consum de resurse

mentale, care ar putea fi utilizate mai eficient în procesul de asimilare a cunoștințelor.

Dintre toate barierele externe care stau în calea învățării în era gândirii asistate, doua ies cel mai mult în evidență: incompetența inconștientă și blestemul cunoașterii.

În ciuda multitudinii de resurse disponibile pentru a ne consolida cunoașterea, nu avem întotdeauna o „hartă” care să ne ajute să facem conexiunile necesare, găsind cea mai bună rută între informații. Ideea de „necunoscute necunoscute” (*unknown unknowns*) a fost popularizată de secretarul de stat american Donald Rumsfeld în anii 2000 și este sinonimă cu primul stadiu al învățării din modelul celor patru stadii ale competenței, numit *incompetență inconștientă* (Bates, 2023, p. 104). Dezvoltarea oricărei abilități începe prin greșeli pe care nu le conștientizăm.

Celelalte stadii sunt *incompetența conștientă*, *competența conștientă* și, în final, *competența inconștientă*. Când nu știm ce nu știm, ne lipsește direcția. Incompetența inconștientă este problematică dacă ne angajăm pe cont propriu într-o experiență de învățare, fără îndrumarea unui mentor, trainer sau profesor. Învățarea structurată în jurul unor obiective este mai eficientă atunci când este ghidată de un profesionist care să asocieze cunoștințele dobândite cu scopul final. Nu este foarte dificil să urmăm o rețetă pentru pregătirea unui croissant franțuzesc tradițional, însă, pentru ca rezultatul să se apropie de cele din patiseriile pariziene, trebuie să apelăm la experiența

directă a unui patiser profesionist pentru detalii precum controlul temperaturii aluatului sau timpul de fermentație, în funcție de umiditate și temperatură.

Un alt exemplu este învățarea unei limbi străine fără a fi conștienți de sensurile secundare ale unor afirmații sau combinații de cuvinte. Pe lângă profesori sau traineri, multe cursuri includ discuții libere cu vorbitori nativi ai acelei limbi. Chiar și după ce dobândim un vocabular bogat și stăpânim bine regulile gramaticale, uneori după mai mulți ani petrecuți în țara unde se vorbește limba respectivă, ne vor scăpa anumite nuanțe. Acest lucru se întâmplă deoarece păstrăm construcțiile lexicale din limba maternă și le transpunem în limba străină.

Într-un interviu acordat publicației *Los Angeles Times* cu ocazia aniversării a 25 de ani de la debutul serialului de animație *Family Guy*, actrița Mila Kunis, născută în Ucraina, a afirmat că a văzut la televizor știrea despre anularea temporară a serialului în anul 2002, folosind exprimarea *I found out from the TV* (în traducere liberă „am aflat de la televizor”). Creatorul serialului, Seth MacFarlane, prezent și el la interviu, i-a atras atenția că exprimarea pe care a ales-o nu ar fi folosită de un vorbitor nativ, oferind alternativa *I saw it on TV*, sau „am văzut-o la televizor” (*Los Angeles Times*, 2024, 09:14).

Dacă Mila Kunis ar fi avut scopul de a vorbi în limba engleză la nivel nativ și ar fi apelat la serviciile unui coach care să-i ofere feedback și sugestii, precum cele oferite